

ХЕРСОНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

**МОДЕРНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ:
СУЧАСНІ РЕАЛІЇ, ПРОГНОЗНІ СЦЕНАРІЇ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

III Міжнародна науково-практична конференція

28-29 квітня 2021 року

**MODERNIZATION OF ECONOMY:
CURRENT REALITIES, FORECAST SCENARIOS
AND DEVELOPMENT PROSPECTS**

III International scientific-practical conference

28-29th of April 2021

Херсон – 2021

Kherson – 2021

ОРГАНІЗАТОРИ КОНФЕРЕНЦІЇ:

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Голова організаційного комітету конференції:

Шандова Наталія Вікторівна – д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ, м. Херсон, Україна

Заступник голови організаційного комітету конференції:

Олійник Наталія Миколаївна – к.т.н., доцент, доцент кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ, м. Херсон, Україна

Члени організаційного комітету конференції:

Бардачов Юрій Миколайович – д.т.н., професор, Заслужений діяч науки і техніки України, ректор ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ, м. Херсон, Україна

Савіна Галина Григорівна – д.е.н., професор, Заслужений діяч науки і техніки України, проректор з наукової роботи та міжнародних зв'язків

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ, м. Херсон, Україна

Ковальов Анатолій Іванович – д.е.н., професор, ректор

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ, м. Одеса, Україна

Сабольч Нагі (Dr. Szabolcs Nagy) – habil., PhD, M.Sc. in Business Economics, Vice Dean for International Relations, Head of Department of Marketing Strategy & Communication, Associate Professor УНІВЕРСИТЕТ МІШКОЛЬЦА, м. Мішкольц, Угорщина (UNIVERSITY OF MISKOLC, Miskolc, Hungary)

Алі Солтани (Ali Soltani) – PhD, MURP, BE., PIA, Professor of Urban Design/Planning

ШИРАЗСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ, м. Шираз, Іран (SHIRAZ UNIVERSITY, Shiraz, Iran)

УНІВЕРСИТЕТ ПІВДЕННОЇ АВСТРАЛІЇ, м. Аделаїда, Австралія (UNIVERSITY OF SOUTH AUSTRALIA, Adelaide, Australia)

Білорусов Сергій Георгійович – к.т.н., доцент, Заслужений працівник освіти України, директор

ХЕРСОНСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ, м. Херсон, Україна

Кубіній Наталія Юрївна – к.е.н., професор, Заслужений економіст України, професор кафедри економіки і підприємництва, директор Бізнес-центру УжНУ

ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ», м. Ужгород, Україна

Дмитрієва Наталія Юрївна – к.э.н., доцент, доцент кафедри економічної теорії та світової економіки

УО «ГОМЕЛЬСЬКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Ф. СКОРИНЫ», г. Гомель, Республіка Беларусь

Макаренко Сергій Миколайович – к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки, менеджменту та адміністрування

ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ, м. Херсон, Україна

Лукаш Світлана Миколаївна – к.е.н., доцент, заступник декана факультету економіки та менеджменту

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ, м. Суми, Україна

М 74 Модернізація економіки: сучасні реалії, прогнозні сценарії та перспективи розвитку: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (28-29 квітня 2021 р., м. Херсон). – Херсон: Видавництво ФОП Вишемирський В.С., 2021. – 448 с.

ISBN 978–617–7941–26–1

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету економіки, бізнес-аналітики та підприємництва Херсонського національного технічного університету (Протокол № 4 від 28.05.21 р.)

Матеріали учасників конференції друкуються в авторській редакції. За дотримання норм авторського права та достовірність наведених фактичних даних відповідає автор матеріалів.

УДК 330.3-026.16

ISBN 978-617-7941-26-1

© Херсонський національний технічний університет, 2021
© Кафедра економіки, підприємництва та економічної безпеки, 2021

ЗМІСТ
CONTENT

Секція: ЕКОНОМІКА, ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ
Section: ECONOMY, ENTREPRENEURSHIP AND MANAGEMENT OF ENTERPRISES

Адвокато́ва Н.О., Мотори́кін В.С. СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ПОРТОВОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ.....	10
Багрій К.Л. ВАЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ПРОЦЕСНОГО ПІДХОДУ В АНТИКРИЗОВОМУ УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	12
Баценко Л.М. ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПРАЦІВНИКАМИ ПОКОЛІННЯ Z.....	15
Волкова Д.А. (Науковий керівник Грабильникова О.А.) ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФРАНЧАЙЗИНГОВИХ ВІДНОСИН.....	16
Головашова Д.М. (Науковий керівник Самарічева Т.А.) ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ РОЗРАХУНКУ ВАЛОВОГО ВНУТРІШНЬОГО ПРОДУКТУ ЗА РІЗНИМИ МЕТОДАМИ.....	18
Голубицкая А.А. АНАЛІЗ УРОВНЯ ТЕХНИКО-ТЕХНОЛОГИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ ОБРАБАТЫВАЮЩЕЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ.....	21
Закінян Р.А., Янченко В.В., Спірідонова К.О. ІНФОРМАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ ПІДТРИМКИ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ З УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ ІТ-СТАРТАПУ.....	25
Заморський Я.А. (Науковий керівник Самарічева Т.А.) ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ.....	27
Іванова Т.В. ЗАЛУЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ВІДПОВІДАЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	28
Іщук С.О., Созанський Л.Й. ОСОБЛИВОСТІ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ.....	30
Керімов П.О. ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ТА РОЗВИТКУ: РІЗНИЦЯ У ВІТЧИЗНЯНОМУ І ЗАРУБІЖНОМУ ПІДХОДАХ.....	33
Конєва І.І., Лебедка М.В. РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ФІНАНСОВА КАТЕГОРІЯ.....	36
Кравчуновська А.О., Журба О.В. РОЗВИТОК ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ.....	38
Кривда О.В., Скорик А.Ю. ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА.....	40
Кривда О.В., Шахбазов І.О. УКРАЇНСЬКИЙ РИНОК ПРАЦІ ПІД ВПЛИВОМ ПАНДЕМІЇ COVID-19.....	43
Kudria Y.V. THE EVALUATION OF THE STATE DEVELOPMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISES: FEATURES OF OPTIMIZATION BY THE TIME FACTOR.....	46
Langar Vince. COULD A KEYNESIAN ECONOMIC POLICY BE A POTENTIAL SOLUTION TO OVERCOME THE CORONAVIRUS CRISIS IN HUNGARY?.....	48
Латинін К.І. ПРИНЦИПИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ЗАКАРПАТТЯ.....	53
Латкіна С.А., Черніков О.О., Godlewska Y. ЗОВНІШНІ ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВИЙ СТАН АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «НАЦІОНАЛЬНА АКЦІОНЕРНА КАМПАНІЯ «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ»».....	55
Ленчук А.С. (Науковий керівник Самарічева Т.А.) ІНФЛЯЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ.....	60
Меджибовська Н.С. ФОП В ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЛЯХ: АНАЛІЗ ЗА CPV.....	62
Mieshkova-Kravchenko N.V., Golikova A.P. ENTERPRISE'S COST MANAGEMENT IMPROVEMENT.....	64

Бричко А.М., Носков С.В. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ ПАЛІАТИВНОЇ ДОПОМОГИ.....	323
Brychko A. THE PRINCIPLE OF LOCAL ECONOMIC GOVERNANCE IN CHINA.....	326
Дурман М.О., Линецька Я.М. ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА СИСТЕМА «LOGICA» ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОЦЕСІВ БЮДЖЕТУВАННЯ.....	328
Дурман О.Л., Шелегон Е.В. ТРАНСФЕРТИ З ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ЯК ІНСТРУМЕНТ СПРИЯННЯ ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД.....	330
Дяченко Н.П., Дяченко В.С., Сьоміна Ю. МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ РЕКЛАМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	334
Ковальська Н.М., Голова А. ДО ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДКРИТОСТІ ТА ДОСТУПНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	336
Крапівіна Г.О. ФОРМУВАННЯ ПОНЯТЬ НЕСТАНДАРТНОЇ ФОРМИ ЗАЙНЯТОСТІ «ВІРТУАЛЬНА ЗАЙНЯТІСТЬ» В СУЧАСНИХ МЕХАНІЗМАХ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ.....	338
Lingling Wu. RESEARCH ON THE PUBLISHED CONTENT OF WECHAT PUBLIC NUMBERS IN UNIVERSITIES OF CHINA.....	342
Маслак О.М., Тулуп Л.Я. УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ІМУНОПРОФІЛАКТИКИ НАСЕЛЕННЯ.....	346
Погребняк А.Ю., Васлаух А.А., Кузнецова К.В. ЕФЕКТИВНІСТЬ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ.....	348
Синюра-Ростун Н.Р. БЮДЖЕТНІ ІНСТРУМЕНТИ ЛОКАЛЬНОЇ СТРУКТУРНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ МІСТ.....	350
Сотник І.М. РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОГО СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ГЕЛПОЕНЕРГЕТИКИ У ДОМОГОСПОДАРСТВАХ УКРАЇНИ ТА ЛАТВІЇ.....	352
Філіппова В.Д., Подолян О.О. МЕХАНІЗМ ЗАПОБІГАННЯ ЕКОНОМІЧНІЙ КОРУПЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ.....	356
Секція: БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ Section: ACCOUNTING, ANALYSIS AND AUDIT	
Гембарська Н.Є., Данилків Х.П., Паславська В.В. СУТЬ ПОНЯТТЯ СУТТЄВОСТІ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ.....	359
Кардашева А.А. (Науковий керівник Пилипенко Н.М.) ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ.....	364
Корчагіна В.Г. ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ.....	366
Куруленко Т.А. СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИНТЕТИЧЕСКОГО УЧЕТА ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ.....	368
Палій М.О. (Науковий керівник Канцедал Н.А.) КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ.....	370
Періновська О.С., Єремян О.М. ОСОБЛИВОСТІ ВІДОБРАЖЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З РУХУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ.....	372
Побережна Н.М., Постриган Н.С., Орляцька Д.Р. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА: НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	375
Тютюнник Ю.М., Тютюнник С.В. ІНФОРМАЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ПРИМІТОК ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В АНАЛІЗІ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА.....	377
Фальченко О.О., Сергієні О.О., Корощенко Т.Ю., Хусейнов А. ВИЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО РЕЗУЛЬТАТУ, ЯК ОБ'ЄКТУ ОБЛІКУ.....	380
Чернецька О.В. СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ.....	382

дозволяє залучити додаткові кошти з бюджету для розвитку регіонів, в основі якого закладено прагнення налагодити довіру між владою та громадянами через спільний розвиток проектів регіонального значення [5].

Перевагами ВГБ є більший обсяг фінансування, порівняно з громадським бюджетом, можливість реалізації проектів, що виходять за межі однієї громади, а це дає можливість реалізовувати більш масштабні проекти та допомагає зміцнювати горизонтальні зв'язки між громадами. Наразі проект є пілотним та проходить тестування. Першим переможцем у 2020 р. стало м. Кременчук із проектом впровадження сучасних інформаційних технологій для створення безпечного середовища громади.

Впровадження та використання даних інструментів покликане сприяти органам місцевого самоврядування не лише залучати фінансування на економічний розвиток міст, але визначати його структурну направленість. Однак, практичне їх застосування стикається із низкою перешкод, серед яких бюрократичні процедури, непрозорість розподілу, недостатня компетентність органів місцевого самоврядування тощо.

Відтак, під час реалізації локальної структурної політики слід чітко дотримуватись пріоритетів розвитку за стратегічними для міста галузями економіки, формувати чіткі результативні показники реалізації програми у відповідній галузі, визначати необхідні обсяги фінансових ресурсів за часовими етапами реалізації та реальними можливостями розвитку міст.

Список літератури

1. Структурна трансформація економіки міста Західного регіону України: передумови, чинники та особливості : *наукова доповідь* / НАН України. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України»; наук. ред. М.І. Мельник. Львів, 2020. 163 с.
2. Місцевий економічний розвиток: моделі, ресурси та інструменти фінансування. Бюджетні інструменти фінансування МЕР : практичний посібник. URL: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2020/09/PLEDDG_LED_Finance_Guide_Part_2.pdf (дата звернення 20.04.2021).
3. Закон України «Про публічні закупівлі». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (дата звернення 10.04.2021).
4. ProZorro. URL: <https://prozorro.gov.ua/news/prozorro-ta-prozorroprodazhi-bude-peretvoreno-na-akcionerni-tovarystva> (дата звернення 11.04.2021).
5. Всеукраїнський громадський бюджет. URL: <http://www.vgb.org.ua/> (дата звернення 11.04.2021).

Сотник І.М.

*д. е. н., професор, професор кафедри економіки, підприємництва та бізнес-адміністрування,
Сумський державний університет,
м. Суми, Україна*

РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОГО СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ГЕЛІОЕНЕРГЕТИКИ У ДОМОГОСПОДАРСТВАХ УКРАЇНИ ТА ЛАТВІЇ

Відновлювана енергетика (ВЕ) є важливою складовою програм енергетичного розвитку як бізнес-сектору, так і домогосподарств (ДГ) у багатьох країнах світу. Зокрема, значущість розбудови ВЕ у житловому секторі обумовлюється тим, що він споживає близько 40% всієї енергії, яка витрачається національними економіками. Враховуючи незрілість більшості технологій ВЕ, уряди вдаються до державної підтримки галузі. Це дає можливість

зробити «зелену» енергію конкурентоспроможною на ринку та забезпечити виконання національних цілей щодо розвитку ВЕ. Як правило, найбільш популярними на початкових етапах розбудови «зеленої» енергетики є «зелені» тарифи (ЗТ). У міру нарощування потужностей ВЕ актуалізуються механізми «зелених» аукціонів, квотування «зеленої» енергії, формування ринку «зелених» сертифікатів, пільгового інвестування у галузь і т. д. Найчастіше для сектору ДГ, за сприятливих кліматичних умов, країни встановлюють ЗТ для сонячних (СЕС) та вітрових електростанцій (ВЕС) малої потужності, оскільки ці технології висувають мінімальні вимоги до монтажу, експлуатації та обслуговування енергоустановок порівняно з іншими видами відновлювальних джерел енергії (ВДЕ). Водночас, у міру збільшення частки «зеленої» енергії ЗТ стають тягарем для державного бюджету та виникає необхідність переходу до інших механізмів стимулювання ВЕ. Крім того, прогрес у технологіях виробництва «зеленої» енергії, зокрема сонячної і вітрової, з часом суттєво знижує її собівартість. Отже, виникає питання щодо доцільності збереження встановлених високих ЗТ та продовження стимулювання технологій ВЕ взагалі. Для обґрунтування необхідності державної підтримки ДГ, що реалізують проекти ВЕ, дослідимо результативність розвитку сонячної енергетики в Україні та Латвії.

Незважаючи на те, що Латвія є північною країною, вона має потенціал геліоенергетики, що дозволяє успішно розвивати цю галузь ВЕ нарівні з Україною. Так, середньорічна інсоляція для Латвії становить 1000-1200 кВт·год/м², тоді як для України – 1070-1400 кВт·год/м² [1; 2]. Максимальний виробіток електроенергії фотогальванічними панелями в Латвії забезпечується з квітня по вересень, тоді як в Україні – з квітня по жовтень. Водночас, перевагами латвійського клімату є прохолодніші літні температури, що дозволяє уникнути перегрівання сонячних модулів та підвищити виробіток електроенергії влітку.

Латвія має значну енергетичну залежність від викопних палив, імпортуючи до 45% необхідних енергоресурсів (переважно природний газ). Україна також має проблеми у цій сфері, купуючи за кордоном, зокрема, близько 50% природного газу від власних потреб. Обидві країни активно розвивають ВЕ за допомогою економічного стимулювання, проте Латвія надає перевагу гідроенергії, біомасі та вітру, тоді як Україна більшою мірою фокусується на розбудові сонячної та вітрової, гідро- і біоенергетики. Щодо житлового сектору, обидві колишні радянські республіки мають застарілий та енергонеефективний житловий фонд, лєвова частка якого за браком інвестицій не оновлювалася протягом десятиліть. Як для України, так і для Латвії характерне явище енергетичної бідності населення, обумовлене високими цінами на комунальні послуги та порівняно низькими доходами громадян, енерговитратним житлом. Тому питання підвищення енерго-ефективності і розвитку ВЕ у ДГ актуальні для обох країн.

Історично обидві держави спочатку обрали ЗТ для стимулювання розбудови національних секторів «зеленої» енергетики. ЗТ у Латвії були введені ще у 1995 році для малих гідроелектростанцій. У 2010 році вони були розповсюджені на об'єкти, що виробляють електрику з гідроенергії, біомаси, біогазу та енергії вітру, а також на когенераційні технології, що включали спалювання природного газу. У 2019 році дію ЗТ було тимчасово призупинено та відмінено взагалі для нових установок. У 2020 році був запроваджений новий механізм «компоненту обов'язкової закупівлі», що передбачає виділення в структурі тарифу на електроенергію відсотку коштів, що спрямовуються на закупівлю «зеленої» енергії у її виробників.

Протягом всього періоду розбудови галузі ВЕ сонячна енергетика в Латвії практично не отримувала державної підтримки і на сьогодні її частка в загальному електробалансі складає менше 0,05% (3 млн кВт·год у 2019 році) та менше 0,1% серед інших ВДЕ [3]. Єдиним слабким стимулом для ДГ, що мають СЕС, є можливість збуту надлишково виробленої «зеленої» електрики у локальну електромережу за набагато нижчим тарифом, ніж ціна електроенергії для споживачів, та можливість не сплачувати частину тарифу за

електрику, спожиту в межах системи чистого вимірювання (net metering). Проте у латвійському суспільстві все частіше лунають заклики до встановлення СЕС у ДГ з метою скорочення енергетичних витрат. Водночас, зважаючи на високі ціни на устаткування для СЕС, що імпортується в Латвію, та тривалі строки окупності проєктів, населення не поспішає інвестувати у геліоенергетику.

ЗТ в Україні були запроваджені у 2009 році для бізнес-сектору і розповсюджуються на електроенергію, вироблену сонячними, вітровими установками, малими гідро- та біоелектростанціями. У 2014 році ЗТ були поширені на СЕС та ВЕС ДГ. Слід відзначити, що українські ЗТ є найвищими в Європі, що спричинило справжній бум розвитку ВЕ в Україні. Оскільки найпривабливішими є тарифи для СЕС, то як у бізнес-секторі, так і ДГ відбувається переважне нарощування сонячних енергопотужностей. Станом на кінець 2019 року загальна кількість СЕС ДГ в Україні складала 21968, на кінець 2020 року – 29931, тобто на 36% більше. Встановлена потужність збільшилася з 553 МВт у 2019 році до 779 МВт у 2020 році, або на 40,9%. Обсяг реалізованої електрики СЕС ДГ за ЗТ зріс з 282 млн кВт·год у 2019 році до 733 млн кВт·год у 2020 році, або у 2,6 раза [1]. За 2016-2020 рр. виробництво «зеленої» електроенергії СЕС ДГ зросло у 244,3 раза. Ці результати свідчать про ефективність застосованого економічного стимулювання для розбудови сектору ВЕ у ДГ.

Водночас, жваве зростання об'єктів на ВДЕ супроводжується виникненням низки проблем. У 2020 році при частці «зеленої» електроенергії у 8% в загальному енергобалансі виплати за ЗТ склали до 26% від обсягів грошового обороту національного енергоринку [4]. Через це український уряд обмежив виплати за ЗТ та запланував зниження його ставок у найближчі роки, щоб привести їх у відповідність до реальних витрат енерговиробництва з урахуванням світових тенденцій падіння вартості технологій ВЕ. Крім того, розбудова переважно СЕС обумовлює виникнення диспропорцій у видах ВДЕ, що розвиваються в країні, загострює проблеми вдосконалення енергетичної інфраструктури для збільшення пропускної здатності електромереж, актуалізує питання балансування потужностей для забезпечення стабільного функціонування Об'єднаної енергосистеми України тощо.

Отже, як слідує з проведеного аналізу, застосування або відсутність/недостатність економічного стимулювання розбудови геліоенергетики у ДГ має як позитивні, так і негативні сторони. Так, ЗТ в Україні дозволив забезпечити значне зростання частки ВЕ у загальному енергобалансі країни, у тому числі за рахунок СЕС ДГ. Проте є негативні наслідки, що ставлять під сумнів доцільність використання ЗТ у теперішньому вигляді і надалі. На противагу, система чистого вимірювання, що діє в Латвії для ДГ, не здійснює суттєвого позитивного впливу на реалізацію наявного потенціалу геліоенергетики, що свідчить про неефективність застосовуваного важеля економічного стимулювання. Тому обидві країни потребують вдосконалення механізмів державної підтримки галузі. Зокрема, для Латвії рекомендується на законодавчому рівні звільнити ДГ від сплати частини тарифу за спожиту електроенергію, яка наразі застосовується в межах системи чистого вимірювання, та включити сонячну енергію до складу компоненту обов'язкової закупівлі. Це дозволить посилити економічне стимулювання розвитку СЕС у ДГ та створить фінансову базу для підвищення ціни на надлишково вироблену ними електроенергію, відпущену в мережу. Водночас, зростання тарифу на відпущену «зелену» енергію, як і виділення частини тарифу для СЕС в компоненті обов'язкової закупівлі мають бути обґрунтованими з тим, щоб суттєво не підвищувати кінцеву середньозважену ціну на електроенергію в країні. З іншого боку, зростання тарифів має бути достатнім, щоб забезпечити скорочення термінів окупності СЕС у ДГ до прийнятних 5-7 років, але зацікавити власників енергооб'єктів саме у зниженні своїх енерговитрат, а не збуті згенерованої електроенергії з метою отримання прибутку, як це має місце в Україні. Іншим напрямом для збільшення привабливості проєктів ВЕ є запровадження сприятливої інвестиційної політики. Остання полягає у забезпеченні зменшення цін на устаткування для СЕС на внутрішньому ринку за рахунок зниження імпортного мита та заохочення розвитку власного виробництва такого устаткування. Це

дозволить скоротити інвестиційні витрати ДГ, позитивно впливаючи на строки окупності проєктів. Важливим заходом може стати державна підтримка у вигляді пільгового фінансування проєктів ВЕ з наданням субсидій, що частково компенсують інвестиційні витрати ДГ. Враховуючи, що геліоенергетика не є пріоритетом для Латвії, очікувати бум у будівництві СЕС за імплементації наданих рекомендацій недоцільно. Проте, вони можуть забезпечити помітне зростання інтересу населення до інвестування в СЕС, планомірно змінюючи структуру споживання енергії у ДГ та перетворюючи їх на просьюмерів. При цьому можна уникнути фінансових та системних проблем України, обумовлених високими ЗТ.

Щодо України, на наш погляд, першим кроком до вдосконалення державної політики у секторі ВЕ ДГ має стати ревізія ЗТ. Необхідно привести їх розмір до економічно обґрунтованих показників, які враховують реальні витрати на енергогенерацію згідно світових тенденцій падіння вартості технологій ВЕ та нормальний прибуток інвестора, і застосовувати лише для нових проєктів. Щоб не підірвати довіру інвесторів та уникнути масштабних судових позовів, доцільно зберегти високі ставки ЗТ для функціонуючих об'єктів ДГ, які раніше отримали ЗТ на умовах його збереження до кінця 2029 року. З одного боку, це достатньо дорого коштуватиме державі, але з іншого – дозволить дотримати соціальну справедливість у суспільстві та збереже довірливе ставлення до дій уряду. У перспективі, враховуючи стійкі тенденції щодо здешевлення «зеленої» енергії, слід передбачити поступовий перехід від політики ЗТ до застосування інших механізмів підтримки.

Як і в Латвії, однією з ключових проблем населення є відсутність вільних коштів для інвестування у ВЕ. Тому доцільно запроваджувати пільгове фінансування інвестицій у СЕС ДГ, надаючи державні компенсації для проєктів ВЕ за зразком популярної в Україні програми «тепліх» кредитів. Водночас, враховуючи диспропорції у розвитку геліоенергетики у житловому секторі країни, варто надавати більшу фінансову підтримку проєктам ДГ, що передбачають встановлення ВЕС, а також включити до переліку технологій з державним стимулюванням об'єкти біоенергетики, потенціал якої може бути реалізований у секторі ДГ. Значною перевагою Латвії є економічна стабільність, що знижує ризики імплементації проєктів ВЕ у ДГ. Тому Україні слід розробити і неухильно впроваджувати антикризові та стабілізуючі заходи в національній економіці. Послідовна реалізація наданих пропозицій забезпечить збалансований розвиток технологій ВЕ у житловому секторі, не поглиблюючи, а допомагаючи вирішувати системні проблеми розвитку галузі.

Публікація містить результати досліджень, виконаних в рамках наукових проєктів «Формування економічних механізмів сталого розвитку відновлювальної енергетики в умовах глобальних та локальних загроз» (№ 0120U104806), який фінансується Національним фондом досліджень України, та «Фундаментальні основи фазового переходу до адитивної економіки: від проривних технологій до інституційної соціологізації рішень» (№ 0121U109557), що фінансується з державного бюджету України.

Список літератури

1. Відновлювана енергетика. Держенергоефективності України, 2021. URL: <https://sae.gov.ua/uk/activity/vidnovlyuvana-enerhetyka> (дата звернення 25.04.21).
2. Saules enerģija. LAEF, 2021. URL: <https://www.laef.lv/lv/saule/> (дата звернення 25.04.21).
3. Renewable energy consumption growing in Latvia. URL: <https://tinyurl.com/4fp86983> (дата звернення 25.04.21).
4. Частка відновлюваної енергетики на ринку зросла до 8%, що становить 26% грошового обігу – НКРЕКП. URL: <https://tinyurl.com/3mrrn78d> (дата звернення 25.04.21).

Наукове видання

**МОДЕРНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ:
СУЧАСНІ РЕАЛІЇ, ПРОГНОЗНІ СЦЕНАРІЇ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції

Scientific publication

**MODERNIZATION OF ECONOMY:
CURRENT REALITIES, FORECAST SCENARIOS
AND DEVELOPMENT PROSPECTS**

Proceedings of the III International scientific-practical conference

ISBN 978-617-7941-26-1

Підписано до друку 15.06.2021. Формат 60x 84/16.
Папір офсетний Наклад 300 примірників.
Гарнітура Times New Roman. Друк ризографія.
Ум. друк. арк. 29,39. Обл.-вид. арк. 31,60.
Замовлення № 1985.

Видано з готового оригінал-макету

Книжкове видавництво ФОП Вишемирський В.С.
Свідоцтво про внесення до державного реєстру суб'єктів видавничої справи:
серія ХС № 48 від 14.04.2005
видано Управлінням у справах преси та інформації
73000, Україна, м. Херсон, вул. Соборна, 2.
Тел. (050) 133-10-13, (050) 514-67-88
e-mail: printvvs@gmail.com